

НАПІСАНАЕ застаецца

КАБ ПАГЛЯДЗЕЦЬ НА СКАРБЫ, ШТО ЗАХОЎВАЮЦЦА ТУТ, ЯШЧЭ ўЧОРА СПАТРЭБІЛАСЯ Б РЭКАМЕНДАЦЫЯ АД НАВУКОВАГА ІНСТЫТУТА, ЗАВЕРАНАЯ ГЕРБАВАЙ ПЯЧАТКАЙ. НАВАТ МАСЦЫМ ПРАФЕСАРАМ ЗАХАВАЛЬНІКІ ПЕРГАМЕНТНЫХ ФАЛІЯНТАЎ РАІЛІ ЧЫТАЦЬ СТАРАЖЫТНЫЯ ХРОНІКІ І ТРАКТАТЫ ПА СУЧАСНЫХ ПУБЛІКАЦЫЯХ. ЦЯПЕР СТАРАЖЫТНЫЯ МАНУСКРЫПТЫ МОЖА ўБАЧЫЦЬ НАВАТ ШКОЛЬНІК. ДЛЯ ГЭТАГА ДАСТАТКОВА ПРЫЙСЦІ ў МУЗЕЙ КНІГІ

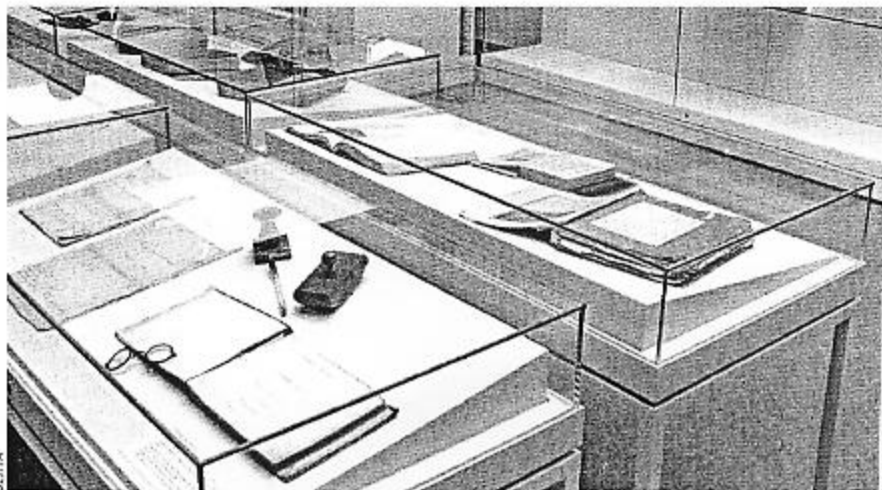

Тут прадстаўлены арабскія, заходнеэўрапейскія і старажытнабеларускія рукапісныя і друкаваныя кнігі пачынаючы з XV стагоддзя, якія і на той час лічыліся рэдкім і дарагім задавальненнем. Усё гэта збіралася ў два этапы: з кожнага кутка свету па кніжцы пасля вайны і ў 1998-2001 гадах на срэдкі фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва. З дапамогай фонду бібліятэка набыла Евангелле Пятра Мсціслаўца 1575 года. Кніга лічылася ўзорнай на працягу многіх стагоддзяў для ўсіх тыпографу, і вялікі гонар для бібліятэкі мець яе ў сваёй калекцыі. Але ўсё ж гэта не самыя вялікія з бібліятэчных рарытэтаў. Аднак што самае каштоўнае — адразу і не скажаш. Вочы разбягаюцца. На фоне ўпрыгожаных золатам персідскага рукапісу 1486 года, які дзякуючы яркім фарбам заставак выглядае як толькі што дастаўлены прамым рэйсам машыны часу з заморскага скрыпторыя, "Рамаяна" на пальмавых лістах ужо не здзіўляе. Бо старажытны індыйскі эпас — усяго толькі спіс назамінулага стагоддзя. Яўрэйская Тора, многаметровы скрутак, які разгорнуты ў высокай вітрыне, прыкладна XVIII стагоддзя. Але яна выглядае амаль гэтаксама, як і дзве тысячы гадоў таму. У іўдзейскім манускрыпце ўпрыгажэннямі служаць літары тэкста і на белым фоне чорны звілісты шрыфт іўрыта глядзіцца не менш эфектна, чым каларовая мініяцюра. Але яшчэ больш цікавыя знешне падобныя па Тору мезузы. Гэта памерам з сігару скруткі пергаменту з магчымымі надпісамі.

— Па традыцыі іх прымацоўвалі да знешняга вушаку дзвярэй у яўрэйскай хаце, — тлумачыць сэнс "запатокаў" галоўны бібліятэкар Таццяна Захарова. І падводзіць яшчэ да аднаго стэнда. Тут ляжыць кніга 1813 года са Смілавічаў — "Кітаб", упрыгожаная арабскай вяззю. — У Беларусі здаўна мірна жылі побач і мусульмане, і іўдзеі. Многія кнігі тутэйшых татар напісаны па-беларуску. Даследчыкі "Кітабаў" лічаць, што арабскае пісьмо лепш за іншае перадае гукі нашай мовы.

Музей кнігі — лабараторыя, дзе можна атрымаць рэцэпт культурнай талерантнасці тым, хто ў сучасным свеце яшчэ не навучыўся жыць з суседзямі па-суседску.

— Акрамя яўрэйскай і татарскай, на нашых землях існавала багатая культура рускіх старавераў, — ля агромністай шкляннай шафы дэманструе раскошныя фаліянты бібліятэкар. — У часы Рэчы

МУЗЕЙ КНІГІ — ЛАБАРАТОРЫЯ, ДЗЕ МОЖНА АТРЫМАЦЬ РЭЦЭПТ КУЛЬТУРНАЙ ТАЛЕРАНТНАСЦІ ТЫМ, ХТО Ў СУЧАСНЫМ СВЕЦЕ ЯШЧЭ НЕ НАВУЧЫЎСЯ ЖЫЦЬ З СУСЕДЗЯМІ ПА-СУСЕДСКУ

Паспалітай, калі ў Маскве старавераў пераследавалі, для іх выдавалі кнігі нават у каталіцкім Гродна.

А беларусаў ахвотна друкавалі за мяжой. "Падарожжа ў Святую зямлю" Мікалая Кшыштафа Радзівіла Сіроткі, выдадзенае ў 1614 годзе ў Антверпене, якое цяпер захоўваецца ў музеі, — толькі адна з мноства кніг, якія былі напісаны ва Усходняй Еўропе, а ў Заходняй сталі бестселерамі.

Тым не менш пра нашу краіну на Захадзе заўсёды былі дастаткова дзіўныя ўяўленні. Пра што сведчаць старажытныя трактаты з Нацыянальнай бібліятэкі. Напрыклад, у "Геаграфіі" Бертуса, выдадзенай у Ліоне ў 1616 годзе, на карце адзначаны Mosty, Kloczko, Kopil, Lohoschak, Borisovo і нават Cobrin і Crewa (Крэва, нагадаю, цяпер вёска). Тое, што ўсе гэтыя гарады размяшчаны пад назвай "Polonia", не так дзіўна, як адсутнасць на французскай карце Мінска, Брэста, Гродна — на той час сапраўды вялікіх гарадоў.

А вось захапленні вышэйшага грамадства ў мінулым што ў Францыі, што ў Вялікім княстве Літоўскім былі адны і тыя самыя. Як сёння адна з самых папулярных тэм для размоў і захапленняў — аўтамабілі, так у XVII стагоддзі гэта былі коні. І таму французскія і нашы альбомы пра коней выходзілі з розніцай усяго ў некалькі гадоў. І называліся аднолькава — "Гіпіка".

З кніг Францыска Скарыны выстаўлены пакуль толькі тры. Арыгіналы вы-

данняў першадрукара дэманструюцца ўвогуле ўпершыню ў гісторыі. Да кніг, на жаль, нельга дакрануцца. Каб пераканацца, што перад табой сапраўдны аўтограф Шагала, Пікаса, Далі, што за шклом "Вянок", да якога дакраналася рука Багдановіча, які пакінуў на тытуле аўтограф сваім дробным почыркам... А яшчэ адзін класік быў настолькі сціплы, што падпісаў некаму адзін з тамоў уласнага збору твораў працей імя куды: "Огь Івана Бунина".

Кніга, як сведчаць экспанаты музея, сапраўды лепшы сябра чалавека. У ёй захоўвалі самае патаемнае: здымкі каханых, наштоўкі ад сяброў, нататкі і тэатральныя праграмы, талоны, стужкі ад цукерак. У расійскім трактате "Пра навігацыю" 1748 года бібліятэкары знайшлі ліст, напісаны сажай. У ім адна жанчына піша сваім дзецям, што ўжо паўтара месца не атрымлівала ад іх вестак.

"Творца кнігі — аўтар, творца ледэсу — грамадства", — сказаў некалі Віктор Гюго. Але і грамадства існуе дзякуючы кнізе. Яна робіць людзей разумнымі, ператварае з натоўпу ў грамадзін, асоб. Толькі народ, які паважае кнігу, можа называцца цывілізаваным. Пытанне пра стварэнне музея бібліятэкі вісела ў паветры ўсё лета. І тое, што ён адкрыў ў Дзень ведаў, — сімвалічнае сведчанне дасканаласці грамадства, якое здало яшчэ адзін экзамен на адукаванасць.

Алена Некрашэвіч